

Innspill til evaluering av bioteknologiloven

Kirkerådet takker for muligheten til å komme med innspill til komiteens arbeid med evaluering av bioteknologiloven. Kirkerådet forbereder og iverksetter saker som behandles av Kirkemøtet i Den norske kirke. Vi er kjent med at Bispemøtets preses har gitt innspill til denne saken tidligere. Vi legger hennes synspunkter til grunn, og supplerer dem på noen punkter.

Overordnet mener Kirkerådet at Stortingsmeldingen gir en oversiktlig fremstilling av sakskomplekset som inviterer til felles refleksjon. Kirkerådet vil her konsentrere seg om noen overordnede synspunkter fra et verdiperspektiv og i liten grad kommentere enkeltspørsmål.

Gode formålsparagrafer i lover som gjelder liv

Både bio- og genteknologiloven gjelder liv, og gir dermed uttrykk for samfunnets menneske- og natursyn og vårt ansvar for en bærekraftig forvaltning av naturen/ skaperverket. Kristen tro og livssyn har grunnleggende oppfatninger om slike spørsmål. Kirkerådet opplever ofte at de sosiale konsekvensene av vårt menneske- og natursyn ikke skiller oss fra andre tros- og livssynssamfunn i vesentlig grad, men tvert imot forener oss i kampen for vern om skaperverket og menneskeverd.

På denne bakgrunnen er både bio- og genteknologiloven svært viktig for kirken. Norge kan være stolt av å ha vært tidlig ute med lover som mange andre land har orientert seg etter. Dette perspektivet er viktig i en globalisert verden, der det ofte argumenteres for at vi av konkurransehensyn ikke bør ha strengere lover enn andre land. Formålsparagrafene i bio- og genteknologiloven er gode og viktige, og bør vernes om.

Menneskelivets ukrenkelighet: Prinsipiell grunnholdning og nyanserte vurderinger

Kirkerådet leverte 2006 en uttalelse til en revisjon av bioteknologiloven som understreker menneskelivets ukrenkelighet og verdi fra unnfangelsen, og bekreftet dermed denne grunnleggende posisjonen som fremheves i mange tidligere uttalelser fra sentralkirkelige organer.

Det finnes likevel ikke enkle snarveier fra en slik prinsipiell posisjon til vurdering av konkrete etiske og juridiske grenser for bruk av nye teknologiske metoder. Ingen eier enkle fasitsvar, men vi alle deler felles utfordringer og et felles ansvar for samfunnsutviklingen.

Genterapi omtales i media som århundrets viktigste medisinske gjennombrudd, og man forventer store fremskritt, bl.a. når det gjelder behandling av kreft, HIV og hjerte-/karsykdommer. Selvfølgelig er dette positivt.

Samtidig har Kirkerådet i en tidligere uttalelse advart mot en helseforståelse som et liv fri for sykdommer, som kan rettferdiggjøre enhver bioteknologisk utvikling dersom den bidrar til å fjerne menneskers lidelse og smerte. Det vil alltid være en utfordring å styrke alle menneskers mulighet for å leve sitt liv i meningsfulle sammenhenger.

Forskningen og kunnskapsutviklingen på bioteknologifeltet har vært enorm, og det er naturlig at ulike interesser til tider kan komme i konflikt med hverandre: Menneskers ønske om å

kunne få barn, pasienters håp om bedre behandling, forskernes behov for gode og like forskningsvilkår og bedriftenes behov for å kunne konkurrere i et globalt marked er hver for seg legitime. Spørsmålet er hvordan samfunnet skal veie forskjellige interesser mot hverandre.

Å tale den utsattes og svakes sak

Kirken har et særlig ansvar å tale den svakes sak i slike debatter, samt å være kritisk til et ensidig fokus på økonomisk profitt. Den har ved flere anledninger de siste årene kritisert utviklingen av et ensidig forbrukersamfunn som truer miljø og rettferd, og som også påvirker samfunnets menneskesyn som følge av dette. Reformasjonsjubileet har minnet om at verken menneske eller skaperverk er til salgs.

Preses Byfuglien bemerket at samfunnsdebatten i Norge den senere tid har vist at menneskeverd ikke lenger er så selvsagt som en skulle tro, særlig der det er påvist Downs syndrom hos et foster. Det må være lovgiveres ansvar å sikre alle menneskers rettsvern i alle livets faser. Det gjør dagens formålsparagraf i bioteknologiloven så viktig. Den må beholdes.

Bioteknologirådets betydning

Det er nødvendig med en løpende offentlig debatt rundt slike etiske avveininger og en kunnskapsbasert og nyansert drøfting av vanskelige verdikonflikter. Vi trenger en høy bevissthet i samfunnet rundt en etisk forsvarlig utvikling av medisinsk bioteknologi.

Derfor ønsker Kirkerådet å fremheve betydningen av Bioteknologirådets kontinuerlige arbeid på dette feltet, både med å gjøre ny bio- og genteknologisk kunnskap tilgjengelig for allmenheten, og ved å vise til etiske implikasjoner og verdikonflikter. Det er viktig at rådet både er høringsinstans i konkrete saker, men også at det kan sette i gang arbeid på eget initiativ, slik den nå gjør i forhold til genteknologiloven.

Med sin brede sammensetning, som ikke minst kommer til uttrykk i delte innstillinger, gjør rådet et svært viktig arbeid på vegne av hele samfunnet. Utfordringen er å overføre rådets kunnskaper og diskurskompetanse på allmenheten. Denne rollen bør lovgiveren verne om, og om mulig styrke, ikke minst for å motarbeide en tabloid forenkling av muligheter, utfordringer og posisjoner i debatten, for eksempel i sosiale medier.

Nødvendig med løpende diskurs om mange etiske utfordringer

Både assistert befruktning, preimplantasjonsdiagnostikk, forskning på overtallige befruktede egg, fosterdiagnostikk, genetiske undersøkelser av fødte og genterapi/ genredigering inneholder mange etiske problemstillinger og vanskelige avveininger mellom kryssende interesser som det ikke er mulig å drøfte og ta stilling til her. Det vil Kirkerådet måtte komme tilbake til ved konkrete lovendringsforslag på et senere tidspunkt. Likevel kan det trekkes frem at departementet i meldingen foreslår å videreføre forbudet mot genterapi for å endre eller forbedre menneskers egenskaper, og å skape genetiske endringer som går i arv til kommende generasjoner. Kirkerådet støtter dette.